

Proprietar:

Vád. lui LUDOVIC VAKÁR

Inreg. la Tribunalul Ciuc, sub
Nr. 11940-1938. Dos. No. 27

CSIKI LAPOK

(ZIARUL CIUCULUI)

Redactor responsabil:

VICTOR RÉSZEGH

Inginer-Agronom

Armand Calinescu miniszterelnököt meggyilkolták

Románia miniszterelnöke Armand Calinescu 1939 szeptember 21-én délután 2 órakor politikai gyilkosság áldozata lett. A gépkocsin hazafelé tartó miniszterelnököt a lakása közelében egy kocsis az uttesten való keresztül helyezésével feltartóztatta. Amint a gépkocsi lefékezett és a rendőrszert kilépett, hogy az akadály természetét felől érdeklődjön, több férfi ugrott a kocsisra és ismétlő revolverekből löni kezdtek azt. A miniszterelnököt 20 golyó, a rendőrszert 14 találat érte. Calinescu miniszterelnököt 2 golyó a szívében, 1 a szemén találta és mind a 3 seb halálos volt. A rendőrszert is nyomban meghalt.

Armand Calinescu a román politikai életnek egyik legfelkészültebb tehetsége volt. — Nagyráhatott államférfiúi képességek együltek benne a komoly tudással. Bölös és messzelátó ember, aki nagy feladatok megoldására volt elhivatva:

Ófelsége meglátta ebben az emberben a nagy idők kemény kezű küldetését. Oda állította arra a helyre, amelyen az országnak kellett biztosítani a rendnek, a nyugalomnak idejét. Építő munkája már-már egy látszott sike-

rülni fog, amikor orgyilkos golyó áldozata lett. Calinescu vasköze a kormányzeplőt határozottan tartotta. Minket kisebbségeket különösen hálával tölthetett el Calinescu miniszterelnöknek az a bátor hitvallása, hogy az ország belső megújulására irányuló munkából az ittélő kisebbségi népek együttműködését és a hozzájuk való közlekedést nélkülözni nem lehet. Gondoskodni kell arról, hogy a kisebbségi népek az állami életben megtalálják összes szellemi és anyagi szükségleteik kielégítését, mutatott rá számos beszédeben az országnak ez a kétségtelenül sok férfias erőnyben bővelkedő vezető elméje.

Az országot nagy gyász érte. Ezekben az időkben, mikor olyan nagy szükség van a kiváltásos képességű államférfiakra, akkor Calinescu meggyilkolásával sokat veszített az ország. Az ország gyászában összintén osztozik Románia magyar nemzeti kisebbsége is, amely felé sokszor mutatta a jóindulatnak, a megértésnek tanujelét.

Calinescu miniszterelnök 1893. május 22-én született Pitestiben. A bucuresti egyetemen jogot végzett, majd megszerezte a gazdaságtudományok doktoriátusát. Éveken keresztül bírja volt a pitesti törvényszéknek. 1925-ben az argesmegei nemzeti parasztpárti szervezet elnöke lett. 1928-ban Argesmege prefektusa, majd földmivélségi államtitkár. 1932-ben belügyi alminiszter és 1938-ban belügyminiszter és miniszterelnökhelyettes lett. Calinescu 1939 év március havában Miron Cristea halála után került az ország miniszterelnöki székebe, ahol élénk tevékenységet fejtett ki egészen szeptember 21-én történt meggyilkolásáig.

A gyilkosságot 6 vasgárdista érzelmű diák követte el Dumitrescu Dumitru ploesti ügyvéd vezetésével, aki szeptember hó 17-én érkezett haza az országba külföldi bujdosásból. A merényletet úgy tervezték el, hogy egy gépkocsit vásárolnak s azon követik a miniszterelnököt, amíg tervük sikerül. Így is történt. A gyilkosság napján, üldözőbe vették a hazafelé igyekvő miniszterelnök autóját. Lakása közelében hául-

ról erőteljesen behajtottak, mire a kocsivezető lefékezett, mert ugyanebben a pillanatban előtte is egy kocsis sárta el az utat. A merénylők rávetették magukat a lefékezett miniszterelnöki autóra és ismétlő pisztolyaikkal löni kezdtek. Calinescu és a kíséretében lévő rendőrszert a helyszínen meghaltak.

Ezután a 6 merénylő ismét autóra ugrott és a bucuresti rádió stúdióba hajtott. A portást megsebesítették, majd berontottak a leadó terembe és maguk ordították be a mikrofonba, az egész ország közvéleményét megrázó eseményt. A stúdió ellen intézett meglepő támadás után a program hosszú időn keresztül megszakadt és az ország közönsége kínos órákat élt át, miadaddig, amíg közölheték a gyilkosság szomorú részleteit.

Amint a rendőrség a merénylőket pillanatok alatt elfogta azonnal összeült Bucuresti-ben a rögtönítélő bíróság, amely Calinescu miniszterelnök gyilkosait halálra ítélte. A hat merénylőt még aznap, szeptember hó 21-én délután kivégezték. A kivégzést a fővárosnak ugyanazon a helyén hajtották végre, ahol a gyilkosság történt. A merénylők holttesteit pedig huszonnégy órán keresztül ott maradtak az ucca kövezetén. Felettük ez a szövegű felírás volt elhelyezve: „Mától kezdve ez lesz a sorsa minden hazaáruló gyilkosnak“.

A rendkívüli események után Ófelsége azonnal kinevezte az új miniszterelnököt: Argeseanu tábornok személyében. Belügyminiszterré Gavril Marinescu tábornokot nevezte ki a király.

Bartha Ignác felszólalása a céhtörvényhez.

Ismeretes, hogy a képviselőház és a szenátus egyesített bizottsága szövegére hozta a céhtörvényjavaslatot. A magyar parlamenti csoport részéről, mint tagok, a bizottság ülésén dr. Gyárfás Elemér szenátor szenátor és dr. Bartha Ignác képviselő vettek részt. Az első ülésen dr. Gyárfás Elemér szólalt fel, az azt követő napokban dr. Bartha Ignác tejtett ki rendkívül értékes tevékenységet. Dr. Bartha Ignác felszólalásában többek közt ezeket mondta:

A céhtörvényjavaslat az új alkotmány értelmében

A „CSIKI LAPOK” TÁRCÁJA.

Mihók az „okos bolond”.

Mindenki „okos bolond”-nak hívta a faluban H. kelleit, úgy váltott sz esze, mint a székely harisnya feneké. Tetszésre szerint tudott szentülisan okos és földbutája lenni. Ilyen tökéletlensége mellett is kapott Mihók Péter fehérnépet, aki vállalkozott arra, hogy megossza vele az életet. Nem is csatlakozott. Péter megbecsülte és megesserte ismert falukacagató mókából mindig kihagyta az asszonyt. Mert Péter, ha elévte az okosabb essét, az egész falut napokig derülttségben tartotta. Különösen azoknak a mókáknak nevettek, amiket az „urak” kontójára követelt el. Szólás-mondások járják ezekről a falvakat. „Kifogott, mint Mihók Péter az állatorvoson” — mondja az egyik.

En egy történet, hogy a faluban fellépett a szarvasmarhák száj- és körömfájása. Hatóságilag elrendelték, hogy az istállókat újramezseléssel fertőtleníteni kell. Péter, akinek csak egyetlen egy tehénkéje volt s az is egyszéges, nem tartotta érdemeennek a fertőtlenítéssel vesződni. Esért pénzüblatetéssel sujtották. A hatóságt állatorvos újabb szigorú rászúkat tartott. Amikor Péter észrevette, hogy az állatorvos a szomszédjánál van és most ő kerül sorra, pedig az istálló asóta szica kimeselve és most nagyobb bírág, esetleg zárka következik, hirtelen gondolattal kötőlen ragadta a tehénét, kivette az istállóból és felesége síró tiltakozása ellenére bevezette a szobába és megkötötte az ágylábához.

Ő maga pedig ledlt az istálló külsőbjére, megtönte a pipáját és nagy szakértelemmel az istrángokat kezdette tódozni.

— Kéljen fel már onnan Péter, hadd vizsgáljam meg a tehénét és az istállót — rendelkezett az állatorvos.

— Nem kelek én. Nincs itt már semmi keresni-

valója a Doktor urnak, mert most én lakom itt — a tehén a szobában van s az ki van meszelve...

As is szólás-mondás a faluban: „eltalálta, mint Mihók Péter a betűt“.

A községi iskolában, felnőttek részére, a téli hosszú esték alkalmával, népművelő előadásokat rendezett a tanító. Bizony voltak olyanok is, akiket nagy korukban kellett a betűvetésre megtanítani. Egy ilyen alkalommal felirt a tanító a táblára egy nagy „B” betűt.

— Na, ki találja el ezt? — mutatott a krétával a betűre.

— Én, tanító ur, jelentkezett Péter és a táblához vágott sapkájával tényleg „eltalálta” a betűt.

Ebben az iskolában történt meg szintén Péterrel az az eset, hogy a tanító különböző sátról magyaránót a felnőtteknek és ennek kapcsán felsorolt rengeteg fajta fát.

— Van almafa, körtefa, szilvafa, fenyőfa, nyírfa, bükkfa, mogyorófa, díófa, eperfa... Ki tud még olyan fát mondani, amelyik itt nem szerepelt?

— Én, tanító ur — jelentkezett Péter — a szilvafa — a fakereskedők által kitermelt fenyőfa-anyag székely szójárasu minősítésére gondolva.

Mégle azonban legjobban mutatott a falu a plébános urral történt eseten.

Több évi egyházi és iskolai adóval volt hátrálékban Péter. Késő ősszel, amikor éppen állalóására szorultak az állatok, megjelent Péter a plébános ur előtt, kenderkötőssáron vezetve egyetlen tehénkéjét.

— Dicsőertesék... Plébános ur!

— Mindörökké Péter. Mi jártaban vagy?

— Én bizony ezt a tehénkét hoztam el a plébános urnak, ha sziveskedne elfogadni. Ugyis sok képevel, iskolai adóval vagyok kirva és nekem az sincs, amivel kitelethessem. A plébános urra gondoltam, jobb helyre nem is adhatnám.

— Na, ez derék Péter! De nehogy astán valami

furfang süljön ki a do'ogból, mert azt hissem, tudod a közmondást..

— Én hogyan tudnám:

„Megmelegeted a napot,
Melyen megbántottad a papot“.

— Amit tessék és gondolok, azt a szentírás szavai értelmében cselekszem, úgy, ahogy a plébános ur is prédikálja: add meg Istennek, ami az Istené, embernek, ami az emberé.

— Na, elég Péter a filozófiából. A tehénem az egyházi járulékaid erejéig elfogadom, majd elhozod a marhalevelet is. Most kösd be oda az istállóba, a többi kösd.

Péter bekötötte a tehénem a nagy istállóba, ahol még vagy husz marha szorongott. Bucsuól megvereggette a tehén homlokát és érthetetlen szavakat dörögött a fülébe. Astán, mint, aki jól végezte a dolgát hasment.

Felesége otthon hajfátépve átkosta, szidta. A falu szája nem tudott ellgazodni egyedlre az eseten és ezért felfüggesztette az „okos bolond”-dal szemben a véleményét, de várta az elkövetkezendőket.

Kitavaszkodott. Selymes fő sarjad a réteken legalókn. A pásztorok a községi csorda felgyűjtéséhez fogtak. Minden hástól egy, két marhát kicsaptak a legelőre. A plébánia kapuján mintegy husz marha lomhákodott kifelé, a piac felé. Egy darabig türelmesen vártak sorukra, hirtelen azonban kivált az állatok közül egy „csángó, kajla” tehén és megindult a kiucca felé. Kolompja szavára átvágott az egész csorda marha s vezetése alatt megállott egy kuayhószertű, kis, szindélyes fohán egyszerű kapuja előtt.

— Nézd asszony, hasajött a Kati tehén! Magával hozta a fél csordát. Mégis csak bevált a számításom. Gyere, nyissuk ki a kaput!

— Csak hisse az essét maga egyedül, nekem hagyjon békét, úgy is tudom előbb-utóbb megütik a buta nagy esséért.

szükségszerűvé vált s így lényegében elfogadható, de sok helyes részlete mellett jelenlegi alakjában sok alapvető hibát is foglal magában, amelyeket orvosolni kell.

Kimutatom ezeket a hibákat:

1. Elsősorban a céh elnevezés semmiképpen sem felel meg a tervezet által kifejezett és meghatározott fogalmakat. A céh a régi időkben — valamely foglalkozási ág kizárólagosságát jelentette. Az, aki valamely foglalkozást űzött, kötelező módon tagja volt az illetékes céhnek. A jelen törvényjavaslat határozottan kiemeli az „önkéntes szabadságot”, a „hivatalos és kötelező intézmény” fogalmával szemben, de annak ellenére, hogy kifejezetten kiküszöböli a céhek kötelező voltának lényeges elemét azáltal, hogy a céheknek előjogokat és jogokat biztosít, mégis kötelezővé teszi a céhszabadságot. (12—19 szakaszok). Ezek a „kizárólagosan” engedélyezett jogok oly széles körűek, hogy az egyén ténykedését akkor is korlátozzák, ha törvényes intézkedések is sértik saját érdekeit. Így az egyén arra kényszerül, hogy orvosolást a céh képviselőitől keresse, mert hiszen ennek ebben a tekintetben kötelezettségeknélküli kizárólagos jogot biztosítottak.

Ezt a kérdést úgy lehetne megoldani, ha a céh elnevezését más megfelelő elnevezéssel helyettesítik és miért is nem volna használható a szakmai társaság, csoport vagy egyesület elnevezése?

2. Annak ellenére, hogy a tervezet indokolásában nagy helyet kap a szabadságra vonatkozó vite, mely szabadság jellemző oldala akar lenni a céheknek, mégis mivel ezeket szakmánként szervezik meg a Céhek Nemzeti Tanácsában, amely az államhatalmat képviseli és amelyben részt vesznek az összes fontosabb miniszteriumok is, a céheknek csak egy képviselője vesz részt. Az 5. szakaszban az illetékes jogi személyiséget elismerő bizottságban az illetékes foglalkozási ágnak szintén csak egy képviselője vehet részt. A tervezet azonban ennél is messzebb megy és bizonyos szervek közötti vizslát a munkaügyi miniszterium illetékeit teszi döntővé, mégpedig első és utolsó fórumon, kizárva ezáltal az igazságszolgáltatás hivatott szerepét. Ime tehát a munkaügyi miniszterium vezet, szervező, rendelkezés és egyben ítélkezési hatóság is. — Ez volna az „szabadság”, melynek az indoklás tejezteteket szentel.

3. A céheket tartományonként (7. szakasz) szervezik meg, felruházva őket azzal a joggal, hogy helyi tagozatokat alkothassanak. A tartományok 6—8 megyéből állanak s mint ilyenek igen nagy területeket foglalnak magukba, minek folytán a tervezet által megvalósítandó céhnek nem felelhetnek meg. E megjegyzéstől eltekintve is a tartományonkénti felosztás a gyakorlatban egyáltalán nem telet meg a mezőgazdasági, ipari vagy kereskedelmi foglalkozási ágaknak, miután a meglévő szervezetek között gyakran elszakíthatatlan kapcsolatok vannak. Ugy a mezőgazdaság, mint a különböző ipari ágak többféle körülménytől, így földtani, meteorológiai stb. tényezőktől függnek és ezeket a tartományok területi kereteivel nem lehet kapcsolatba hozni. Ebből következik, hogy a céheket megyénként kell megszervezni, hogy ezáltal szűkebb területet foglaljanak magukba, mozgékonyabbak lehessenek. Ezenkívül önkormányzati jellegűek is kell hogy legyenek. E céhek megszervezését alulról felfelé kell végrehajtani és nem felülről lefelé, mint ahogy azt a tervezet előírja.

4. Ennek a törvénynek — a mi fogalmunk szerint — a közjót mint amelynek megvalósítása a célja, kell hogy szem előtt tartassa. Így azonos hatályos ágnak kell lennie, faji származásra való tekintet nélkül, az ország összes polgáraival szemben. Államunk annak ellenére, hogy nemzeti állam, különféle nemzeti kisebbségeket foglal magába. Ezeknek a kisebbségeknek meg kell, hogy legyen az arányszámukhoz mért képviselőjük a céhek helyi központjaiban és szervezeteiben, mégpedig azzal a joggal, hogy adott esetekben anyanyelvüket is használhassák. Legalább is így rendelkezik az 1938 aug. 4-én kelt minisztertanácsi napló és

az 1939 január 17-i és miniszteri határozat által szentesített egyezmény.

Ily módon hangsúlyozni kellene azt, hogy a „román nemzetiség” (nacionalitatea romana) a tervezet által használt kifejezése alatt román állampolgárság értődik, tekintet nélkül a faji származásra, annál is inkább, miután ugyanazon országnak polgárai között nem lehet különbséget tenni, (29. és 34. szakasz.)

Tiszteletbe kellene tartani a meglévő egyesületek szerzett jogait, így meg kell adni a lehetőséget arra, hogy a céhszervezetek mellett működhessen az Erdélyi magyar Gazdasági Egylet és az iparosok, kézművesek, kereskedők minden helyi egyesülete, oly módon, hogy ezek a törvény által megengedett keretek között, magyar szövetség elnevezéssel, valamely általános csoportosulást alkotnának. Különösen fel kell hívni a figyelmet egy rendkívüli fontosságú tényre, arra ugyanis, hogy a tervezetnek az a szándéka, hogy elkobozza azoknak a meglévő egyesületeknek vagyonát. Ez törvénytelen, igazságtalan eljárás volna, ami nem fér össze a tulajdonjog fogalmával.

A tervezet, valamint az 1938 okt. 12-iki törvény új fogalmakat is vezet be, mint a tényleges egyesület fogalmát, anélkül, hogy megszabná és meghatározná ezekben tevékenységi körét.

5. A tervezet zavaros is. Némely helyein ugyanazt az elnevezést használja akkor is, ha különböző fogalmakat vagy szervezeteket ért alatta. Pl.: szövetségnek („uniune”) nevezi egy tartomány keretén belüli levő többféle céhnek csoportját, s az ország összes céheinek csoportját is. (Lásd 44—45 szakaszt.)

6. A tervezet a szervezési ágak felosztásánál is különféle fogalmakat használ. Így például beszél iparosokról („meseria”) és kisiparosokról („mici industriasi”), kis és nagy gazdákról, anélkül, hogy pontosan körülhatárolná a kategóriákat. Különösen azt nem lehet látni, hogy mi a különbség az iparos („meseria”) és kisiparos („mici industriasi”) között annak ellenére, hogy ez a különbségtevés különféle kategóriák felállítását vonja maga után, n. m.: mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi. Ezt a hibát már a választási törvény is elkövette. Alapvető hiba az iparomestereket a mezőgazdasági kategóriába utalni. Iparának gyakorlása által a kisiparos a mesterkönyv alapján az ipari kategóriába tartozik s a mezőgazdaságból ki kell hogy legyen zárva. Az előgizgett munka hívtetéséről szóló törvény szakasza nagyon is ingatag, miután az alkalmazottak száma gyakori változásoknak van kitéve és így non sens az, hogy ez folytonosan maga után vonja a szakma minősítését is. (2. szakasz.)

7. A tervezet 16. szakaszának megfelelően kizárólagosan és egyedül a céh jogosult az iparos („meseria”) nyilvántartást megállapítani. Mi történik akkor, ha valamely bírói fórum esetleges nézeteltérés alapján az iparos nyilvántartást másféleképpen állapítja meg? Kötelező érvényű lesz-e ez a céhre nézve vagy sem?

8, 10, 16, 34. szakasz a különféle fogalmakról általánosságban beszél, nem adja ezeknek pontos meghatározását s így ezek a fogalmak tetszéseszerint értelmezhetők, felette viszonylagos módon. Így pl. azt mondja, hogy a céhvezető (conducator de braasa) a szabályszerű követelményeken kívül tisztas, képzett és nemzeti érzésű is kell hogy legyen. Vajjon ki fogja megállapítani ezeknek a ténylegesen meg nem határozott, sokféleféleképpen értelmezhető fogalmaknak meglétét?

A tervezettel kapcsolatban általánosságban ezeket a megjegyzéseket tartottam érdemesnek feltárni, míg különféle előterjesztéseimet a tervezet szakaszonkénti vitája alkalmával teszem meg.

Eladók: Emeletes- és földszintes házak, épületes belsőterek, kasszálók, Tuzsádúrdón 1 szep telek, elkészítés alatt. Csaknapozás egy 3 holdas belsőterekkel. É-kelet felé a Vákár-üzletben.

Uj női-divat szalon!
A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy 1939 október hó elsején Csikszerebában, I. G. Duoa (Gimnázium-u.) 116. szám alatt ismét megnyitom
női-divat szalonomat
s a legkényesebb ízlést is kielégítő munkaerővel állok a m. t. hölgyközönség rendelkezésére.
Szives pártfogást kér:
Pauerne Orbán Emma női-divatszabó

Bicska-rovat.
Mégis csak úgy néz ki a dolog, hogy állandó rovatot kell beállítani minden újságnál, ennek az anyit oatorozott káros és pusztító székelybetegségnek: a bicskának. Pedig milyen sokat beszéltünk arról, hogy népünket öntre tessék az oktalanság és cél nélküli egymás gyilkolás. A tényleg, a börtön megtelik a székely nép jobb sorsra érdemes gyermekével. Vagyon, élet pusztul a meggondolatlanul használt bicska nyomában. A testi és lelki szenvedésnek se vége, se hossza. Éppen ezekben az időkben, amikor minden nép fiait kizsákolják olyan fejlett az egymástartalálásnak, az egymást megbecsülésnek gondolata, akkor itt vagyunk mi székelyek, akik nem akarjuk megérteni, hogy lehetetlen megmaradni, annyi veszedelem között képtelenség tovább élni, ha hiányzik belőlünk éppen az egymás segítségének, szeretetének erőnye. Ez pedig nem a korcsmák gőzében míveltek, nem a bicska vére zavarzó állati dühével szorgosítják. His az utja annak, hogy kiálljon közöttünk az összetartásnak az egyllvetariorozás kapcsa. Nem a korcsma, nem a palinka, nem a folytonosan hosszúra éhes, állandóan egymásra törő, egymást kipusztítani akaró acarkodás vezet el ehhez a testvéri kegyelmehez. His csak annak megátalása vezet el ehhez a népet, ha nyitott szemmel képes megátalni, hogy esen a földön senki nem számíthat, mint saját magára, fajtájára és vérére. Arra a vére, amilyet olyan oktalansal csapol meg, amelyet a bicskával olyan lélek nélkül cseszt ki az ucsa porába s a korcsmák pad ójára.

Nézzük csak végig az elmu't cslki hetfeket. Eég saaporán dolgozott a bicska. De'gözött emelott a földéhes bűnöss. Teatvér vért ontott és gyilkot a kapzsiság la. Hogy teljes legyen a megdöbbenésünk, kés vilant a gyengéd nemlak kezében is. Még a faul fejnépeluk sem állanak meg az a bicskával való ellátásuk módjaitól. Magbolondult világ az ugy lázész minden lázban. Az idegek lorum'ottak, az ember tökéletesen kardi elvesztetti az esztét. Az általános várszaagra elborult a tekintete Ői, vaaa egymást és maga pusztítja a legdrágább értéket, az emberi életet.

Gyimesközéplek községben példán: en történt: Péter Ida békésen üdögölt a kapu előtt. Almát evett és csendesen szemlélődött. Aonközben Szabó Rízsi nevű szomszédasszonya egy másodtal vizzel nyakozott. Az eszt vé'etlenül történt, azonban ugy felmérgeztette Péter Idát, hogy a kezében levő kással neki rohent Szabó Rízsinak és sat 3 helyen súlyosan megboceltette.

György József 38 éves csikszerebini gazdálkodó, a saját udvarán agyonverve, Loltan találták. A tekintélyes, jómódu székely gardát fejese csapások ölték meg. A nyomozó hatóságok egy darabig érthetetlenül állottak a bűntényrel szemben. Az első gyanu kóbor cigányokra irányult. Csakhamar kiderült, hogy a cigányok ártatlanok. Rövid nyomozás után szenzációs fordulat következett be. A csendőrség letartóztatta az áldozat édes öccsét György Lójoat, akiről kiderült, hogy birtok úgy miatt agyonverve a bályját.

Katona Ágoston 60 év körül csikszerebintamasi ganda élénk eszmecserét folytatott a világ mostani állása felett Sall Péter fiatal ganda feleségével. Közben a katonai gyatorlat'oról is szó esett, miközben nézeteltérés keletkezett a fiatal menyecské és az öreg ganda között. A „felek” neheztelve vártak el egymástól, amiből senki sem gondolt komolyabb következményekre, Katona Ágoston hasamant és végig nyult an ágyon. Almból durva hang savarta fel. Az öreg székelynek 'daje sem volt kiderésülni az almot a szeméből, már is több kasszurás érte. Kiderült, hogy Sall Péter beszeszelt fejjel érkezett a lakására. Feléssége eladta, hogy vitakozás közben Katona Ágoston megsértette. A fiatal férj amonnal Katona la'ára el-tett, erőszakal behatolt és bicskával „szerezett elégtételt”. A súlyosan sérült gardát a lakásán ápolják. A támadó ellen megánlaksértés és súlyos testiértés büntette miatt indult eljárás.

Nem maradhatnak ki a nótából a felsziki deszkások sem. Ugy látszik nem elég kemény sora egymagában is a deszkával való világlarás. Még tetőzni kell azt a bicska áldásával. — Horvát Elek és Bakács Dónes madarasi deszkások együtt indultak el áruval Brassó felé. Utközben több korcsmában tiszteletüket tették. Amig Szeredába beértek már annyira elkészültek, hogy csak éppen bicskájuk kellett nyulni. Így történt, hogy Horvát az uti pajtásait a 64 éves Bakács Dónest összeszurkálta. Bakácsot beszállították a kórházba, Horvát Elekot a rendőrség vette kezelésbe.

Töltő-tollak javítását és tisztítását vállalja a Vákár-üzlet.

Péter kinyitotta a kaput. Kati tehén megrököltan megindult elől. A többiek szépen követték. Péter elbujva a kapu mellé, olvasta őket. Amikor tízet már beolvasott, hirtelen beletette a kaput és eldölte a reteszt. Az udvaron gyönyörködve nézte az állatokat. Sobsem fordult meg onyl marha az ő szegényes, szűkös udvarán.

A szomszédok összehajlottak. Most már egyöntetűen vallották, hogy Péternek elment az esze. Péter senkivel sem állott szóba, simogatta, becsegettette az állatokat, mintha az övé lettek volna. A plebános urnak is megvitték a hirt. Jött is nagy sietve, két szolgatárgyára csakugy lohoit utána. A falu várakozóan leste a fejleményeket.

— Gyere csak ki Péter — döngette meg botjával a bezárt kaput, félretolva a községi előjáróságot, amely törvényesen akart igazságot tenni — adj számot milyen jögon hajtottad el az én marháimat?

— Nem megyek plebános ur. A kapun át is megmondhatom. A két legény és az előjáróság tagjai nagyvagyálnának, pedig teljesen igazam van. En nem tettem egyebet, mint a Plebános urat prédikációs szaván fogtam meg.

— Hogy, hogy te kötélrevaló?

— Először is én nem hajtottam el a Plebános ur marhát, hanem azok maguktól, Isten rendelése folytán jöttek. Erre tanum az őszes szomszédosság. Hány-szor prédikálta a plebános ur a szomszékot; aki vallásos, jótékony vagy szegény célra Isten nevében csak egyszer is adakozik valamit, azt a jó Isten tisztelesen, huzamosan, sőt szussamosan adja vissza. En egyetlen tehenemöt az Ursten szolgájának ajánlottam fel az őszön. A Plebános ur azt elfogadta Isten nevében, tehetek én arról, hogy a jó Isten ilyen hamar, már tavaszra buszában visszaadta nekem? Vissza nem utasíthatam, mert én is szegény ember vagyok. Szerény-ségemre vall, hogy a jó Isten bökösűségét csak tisztelesen vettem igénybe, pedig ennél többet küldött,

éppen úgy, ahogy a Plebános ur ígérte a jótékony adakozóknak.

As összegyűlt népet csak a lelkiatya iránti tisztelete tartotta vissza hangos derűltségének a kirobbanástól. Eszrevette ezt a Plebános is, éreinte, hogy Péter nem csendörökel és törvényes uton kell legyülni, hanem ha tul jár az eszén.

— Jól van Péter. Most a helyset a következő: te azt vitatod a marhák a tied, én meg azt, hogy an anyémek. Vitas ügyünkről van szó. Mi saját ügyünkben bírák nem lehetünk. Ezt belátod ugy-e? An előbb a jó Isten nevé is belekeverted illetlenül ebbe an ügybe. Tegyük meg egy próbát. Legyen Ő a bíró! Nyisd ki a kaput, álljon fé're mindenki. Ha a marhák maguktól kijönnek a kapun és hozsám mennek, akkor a marhák az anyémek. Ha azonban itt maradnak nálad, akkor a tied: k és én is ünneppólyosan lemondok a te javadra...

A népcserg őjesszett. Tetszett nekik jölelkü papjuk közevletenege és szelid humora. Buntatták Péteret, hogy fogadja el a plebános ajánlatát, hanem ugyl csendörökre kerül. Végre Péter megnyitotta a kaput. Legalmas találgatások, fogadások hangzottak mindenfelől.

— Kijönnek, nem jönnek?

Né'ány percl' csendben voltak an állatok. Egykedvűen kérősték. Amikor szonban meglátták a nyitott kaput, lassan kifelé indultak. Mindegy szallig jöttek, csak Kati tehén közeledett ismerősként, barátságosan régi istállója felé. Nem törődött a többi társával, sőt mintha furfangos gardájára kacslottt volna nagy, jámbor szemeivel.

— Hisz csak ezt akartam! Kellenek is nekem a plebános ur marhái! Hogyne, hogy lopásért benárjnak! Most már rendben vagyok. Kifiszettem an egyhási adómat, kitélelt egy módos helyen a tehenem, sőt meg is hiszték a mégis itt van teljes épségben — dörmögte Péter, an „okos bolond”, miközben betette a kaput.
Albert István.

Gyergyói élet

Pap és tanító.

Nagyjelentőségű szavak hagzottak el Nagyenyedén az elmúlt vasárnap. Fontosságuk bizonyította, hogy a sajtó lelkében, mely minden 24 órában új anyaszeri irányába fordul s így új meg új kérdésekkel viaskodik, ma is tovább ragyognak ezek az ünnepi szavak és mint a hullámgyűrű, terjednek messzei tavlat felé. E jelentőségű szavak a következők: Manapság a falu vezetőinek, a papi és tanítói embereknek, olyan felelősséget kell elhordozniuk, amire aligha volt példa a történelemben: arról csak szó, hogyan erőteltük meg balesé életünket és így szegény népünkön lehetőleg minden vonatkozásban segítsünk; a falu vezetői rétegét az egyetemes létszolgálat érdekében kibővült szerephez kell juttatni s megfelelő feltételekkel meggarantálni, az idő építő jellegű s lankadatlan munkaerőket követni; dolgozni kell, a nemzeti vagyont fel kell tornyosítani; a föld vagyis a hasa érdekében gazdasági téren kell tanítónak és papnak tovább dolgozni, hogy a föld, és a mostoha gyermek, jobb megmunkáláshoz jusson; így a papnak és a tanítónak is új gazdanevelésben kell részesülni; minthogy a tanítás és lelki nevelés az egyháznak kezében van, az egyháznak már megkezdett gazdanevelő munkáját tovább kell fejleszteni és azért az EMGE minden erejével rajta van a szilveszter és támogatás rendszerezésén, kibővítésén és elmélyítésén. Ime valóban kitünős szavak.

A tanító, a pap és az egyház mellett ime szó esik az EMGE-ről is. Hisszen ezek a szavak az Erdélyi Magyar Gazdasági Egylet egy nagy kezdeményezésére alkalmával hullottak a tanítók és hallgató közönség lelkébe, mint ahogy az egészséges meg hull a termékeny földre. Únapiólyosan keserűt vette az órági Bathlen-bőlégum felől kösült a romániai magyar felkelti tanítók első gazdasági tanfolyama. Kitűnő kezdemény és nagy folyamat új állomása. — Az EMGE három év előtt új életre támadt s maga körül az egész magyar kisebbségi társadalmat megmozgatta s így megmozdította a mai kormányzati rendszer és a magyar politikai kisebbség szervezése létrejött volna, már erélyes és következetes hatva megadta a lehetőséget új politikai elhelyezkedésüknek a vele kapcsolatban társadalmi, gazdasági és szellemi szervezkedésüknek, amikor ennek elvárhatatlan sütkéze megérkezett, ime most is megtesszi a magáét, igen, az EMGE pontosan végrehajtja új tárgyorosát; lépésről-lépésre halad előre gazdasági társadalmunk megszervezésében és újkorai feladatainak betöltésére sütkézes oktatás dolgában. A nagy jelentőségű szavakat Szász Pál mondotta, aki megajutója volt az EMGE-nek és egyik főbenjárója most az erdélyi magyar kisebbség új életének. Nagyenyedi és vasárnap szava tétel volt és munkát ládít meg, amikor az új nagy történelmi feladatra hivatalos falusi vezető réteg egyik szárnyát, a tanítóságot új repülés elsajátítására egybegyűjtii, hogy ezt az alkalmat a falumunka új fejlesztésének eszméivel és árszával tölti be. Újból megállapítottuk, hogy az EMGE és Szász Pál az intézményes és a személyi gerincoszlop, valóban erős alapzata gazdasági és társadalmi megújulásunknak. Szász Pál és az EMGE kezdettől fogva hirdette s jól hirdette és kezdettől fogva előkészítette és jól előkészítette, hogy a népi élniakarának találkoznia kell és találkozik természetesen a falusi vártán állók csökekvő akaratával, a papok, tanítók és tanult földbirtokok népszerető, népnevelő, népgazdálkodó elhatározásával és eszékerményeivel. A kisebbségi élet egy rajtáz-rú és nehéz életforma, mely ebben a virágzó földművelő országban előszörban kell alapújon a népi erőknél és a falu öntudatosításán. Amióta Szász Pál dr. az EMGE élén áll és amióta vezetői szerepet kapott, a magyarság belőle sarjadt egyetemes mozgalmában, azóta ez a nép érdeke és faluerdek egyre erőteljesebb gondozásban részesül. Amióta gondakörök, gazdasági folyamatok, állandó felvilágosítások révén megtörtént a gazdasági társadalom megszervezése, tanítása és a politikai megújulás népszerűségünk az EMGE körül kifejlesztett munkájában és szervezkedésében való bekapcsolása a magyar kisebbségi élet többi onatályával és rétegével való testvérrelésére, azóta mindinkább előre gördül a nagy mű megvalósítása: a nép széles alapjátán a mezőgazdaság ősforráiból táplálkozó nagy kisebbségi nemzetszervezet elővárososítása. E nyílván immár tökéletesnek látszik, hogy a gazdasági szűkösökkel álljanak be a papok és tanítók is az új falu új életének a vezetői seregbe. Meggyőződésünk, hogy a nagyenyedi tanfolyammal, társasággal, bővítésményeivel megtörténik majd a falu vezető rétegének a kívánt kiegészítése s a gazdasági kiképzés révén, a gazdasági, de egyéb vezető feladatokra is való kiküldetésére, hasonlóan ama szervezőkészségre, amelybe az EMGE vezetője: Szász Pál került a kisebbségi élet egyéb mozgalmával és életmunkájával. Szász Pálban minden biztosíték megvan rá, hogy ez a munka és kapcsolata más irányban, teljes valóssággá legyen és átszálja az egész kisebbségi életet. Amint legutóbb az EMGE legszűkebb vezetői körében láthatóan, jó láthatóan kigazdálkolt, bizonyára papok és tanítók előfutárjaink, éppen úgy fogja bevezetni a falu népének és vezetői körének emberait láthatóan, jól láthatóan az élcapatba - minden kisebbségi területünk élnökségébe. Mindentől függetlenül azonban, így is örülnünk kell, hogy létrejött az a nagyenyedi tanfolyam és hogy ezen a tanfolyamon Szász Pál tisztán, világosan, őszintén, magávalragadóan megállapította a tanfolyam nemzeti kisebbségi jelentőségét és lehető beosztásait kisebbségi életünk egyetemébe.

Hétköznepok.

A szabad iskolaválasztási jog gyakorlása körül.

Felekezeti iskolánk megnyitása előtt az érdekeltek szülőinek, mint a tanügyi szorgos közegeknek mindig komoly gondját képezte a gyermekek beiratkozása.

A ruha, lábbeli, tankönyvbemérés évente újabb és újabb rúdót von a külföldben is nehéz életkörülményekre kényserült szülők homlokára, amit jelentékenyen fokoz a beiratkozást megakasztó szűkös forma.

Egyik évben nevelés, másikban valláselmélet, természetfelfogadóképesség, létszámbevitel, a ezekhez hasonló természetes és mesterséges akadályok tették lehetetlenné a szülők szabad iskolaválasztási jogát. Dacára a felsőbb tanhatóság közegek új irányu szigorú utasításainak, melyek szerint a szülők e joga senki részéről nem kizárható, sajnos en évben sem ment a beiratkozás minden közegekben oly simán és szökkenés nélkül, mint ahogy azt remélni lehetett volna. En évben másképpen kizárított meg a szülői akaratot elgáncsolni: azt kívánták, hogy az adóvalincát vagy a szülő, vagy kizárólag az amugy is túlsúlyos közegek jegyző állítsa ki, mert a mások jólelkű segítségével díjmentesen kiállított igazolást nem akarták jogérvényesként elfogadni a tanügyi egyes közegek.

Nagyarányu áthelyezések a Cfr. és posta kisebbségi frontján.

Mint vesszük a hírt, nagyarányu áthelyezések történtek egy a vasút, mint a posta kötelekben. Az áthelyezettek szolgálati érdekből vannak behelyezve az ó királyságba s a napokban várják felváltásukat. Közülük többen családok emberei, akik a legnagyobb aggodalommal néznek a közegek től elé. Azonban, istenbe vetett hittel és közegek-udással fognak állani azon a poszton is, ahová soruk rendelte.

Székely család leányainkról.

Újból időben mind többet hallunk és olvasunk eseteket, melynek szenvedő hősei fejtestvéreink, a asszonyok család leányok. Egyik megmérgezte magát, mert gazdája rosszul bánik vele, a másik a rendőrségre kerül, mert gazdája tolvajlással vádozza, a harmadik alközegekben merénylet áldozata, stb., stb.

Ókénytelenül vetődik fel a kérdés: Mikép teljesítjük fajunk létezési szolgálatát? Vagy teljesen közegekben fogjuk fel ezeket a szomorú dolgokat a kényelmes nézőpontból itéljük meg őket?

A pap és tanító nevelő munkáján kívül, a mindennapi nyomorúságban kint az élet forgatagában főzör országosan nem látják ezt a szerves, mely a szociális intézmény részülje alatt egyik legfontosabb létfeltételként a szabadjára eresztett, minden értelmesség hiján, mások gonoszságának kiszolgáltatott: székely család leányaink védelme. Vagy legalább is igen szörványosan észlelhetők. Innen, erről a hályról kérjük a „Marta”, a Székely Leány és Leány Egyesületünk vezetőit, zövessenek el mindent az öntudatra ébresztés, az önálló gondolkodás és elbírási fejlesztését, illetőleg, hogy egyes fejtestvéreink megújítsák állami a helyet, amikor kell és az sütkézes!

Asszonyok meselyegjatek...

Írta: Bozay Margit.

Mosolyogjatek testvéreim...

Mosolyogjatek, ha boldogok vagytok, ha a pártok szeme szerette, legyen rajtatok pihen. Mosolyogjatek: ha a szive felett a vágyban eáll a szivverészek vagy ha kegyetlen éjszakák a tünért, áruisáért bocsánatot adtok... Mosolyogjatek: ha egyetlen lengő lapon is áll a jövő, a szerelem, az élet, ha tudjátok is, hogy az öleléstől sohasem fakadhat élet vagy ha a biztos fényben a kenetek simitva pihen a csók gyümölcsös: az édes, azóke gyereken.

Mosolyogjatek testvéreim...

Mosolyogjatek, ha áldozatot vár, követel is töltet az élet, ha a szivetek elhagyottan, elárultan lángos vagy az izgertől, nitrogéntől új életre éled... Mosolyogjatek: ha ma újra kezditek, amit tegnap kezdtetek újra, vagy ha a bajra, amit elviseltek, holnap még nagyobb saakad... Mosolyogjatek: ha szöpek, fiatalok vagytok vagy idő múltán a tükör hibákat mutat, ha daloltok, ha kaptok, ha adtok, hisz férfiakotta törvény: fiatalon, szűpon vagy fáradt öregséggel az asszonyok, csak mosolyogai szabad...

Mosolyogni testvéreim...

Mosolyogni a bajon, mellőzösen, a nincsen (szert nő, hogy tudja tenni ezt), mert a férfi ugy hiszi és vallja, hogy övé a gond, a fáradság, a munka, s hogy az asszony még mindig csak fűszer az éret robotja mellett... S mert így hiszi, s mert nem akarja látni másként, másnak, természetesennek venni, ha érte, miatta, mindent megteszi. Akkor is, ha örül, s akkor is, ha várak a szive. Mosolyogjatek: hogy édes lehezen neki még a keserű falat is, hogy jászva, hánnyan feledhesse,

ba rosz és méltatlan volt s ha unalombó!, vágyból elárulta, félredobta sokszor.

Mosolyogjatek testvéreim...

Mosolyogjatek, hisz olyan könnyű és semmitmondó a mosoly, ha évenredek gyakorlata, kényserre támaszta meg, s ha tudjuk, hogy a férfiak egészen egyre megy, mi van vagy van-e valami a mosoly mögött... Mosolyogjatek... A mosoly a lélek a nem mint a férfi hiszi: az övé... A mi várunk, amelybe mint a csiga mindig csendesen meghusodhatunk... A várunk, amelyben ha akarjuk, megunk vagyunk s amelyben elhatunk is, ha néha, sokszor rájövünk, hogy amit mondtunk, tessünk, adunk: nem mi vagyunk... s hogy bennünk, körülöttünk minden, mindén hasug... csak a könnyünk igaz... Mosolyogjatek hát testvéreim...

H I R E K .

— Lengyel Zoltán lett a romániai örmény egyház új apostoli kormányzója. Lengyel Zoltán a most, apostoli kormányzóvá kinevezett főpap, városunk szülője s alig 32 éves. Középszkolái itthon végezte, Marosvásárhelyen érettségelt, míg teológiai tanulmányait Gyulafehérváron és Bácsban végezte. Öt évvel ezelőt szentelték pappá és került a szamosújvári egyházközséghez mint apostoli kormányzó uttkár. Dr. Koghian kormányzó helyett nevették ki új közegekbe. A cskmegeyi örmény katolikusok bünték is erre, hogy körükből hívták el országos méltóságra hívóestvérüket és hogy új főpapot adtak imát a világnak. Azra hívatoknak ugyasid, hogy Márton Aron püspök éveket ezelőt segédlelkész volt városunk római katolikus egyházközségének, míg Lengyel Zoltán, a város szülője.

— A csiksomlyói és csikszerecsi öreg diákokat, valamint a csiksomlyói tanítóképző intézet volt növendékeit, továbbá az összes Csikmegeyeleket családtagjaikkal egyetemben 1939 évi október hó 7-én este 7 órára a Vadaskürt szalida (Budapest, Tódr István-ucca 5) sárgateremben tartandó székely testvéri találkozóra és összejövetelre tisztelettel meghívjuk. Megjelenésről értesítést kérünk. Bud-pest, 1939 szeptember hó. Székely testvéri szeretettel: Farcádi Sándor László dr. nyug. főkapitány, einök, Fatafalvi Vargyasi Márton nyug. számv. főtanácsos, aleinök.

— Rabiótámadás a gyergyótölgyesi országúton. A gyergyótölgyesi országúton megdöböntő rabiótámadás történt. Ciocan Constantia és Ciocan Teodor bulantai gazdálkodók pásatorakat kifeszten igyekedtek Gyergyótölgyesre. Néhány fiatal legény megtudták, hogy a két gazdánál páns van és a tölgyesi országúton késekkel és dorongokkal felgyverkezve utjukat állták és a náuk levő 11 óra lejt elrabolták. Egyikük Ciocan Constantint súlyosan meg is sebesítette. A csendőrség rövid idő alatt elfogta a támadókat: Ungurean Dumitru, Ungurean Teodor, Ciriaga Emil és Ciriaga Teodor naghirasi legények sebesítésben. Az ellopott páns teljes egészében megkerült. A rabiótámadókat a csendőrség letartóztatta, míg a sebesült Ciocan Constantint be szállították a kórházba.

— Szövetkezeti előadások és megbeszélések a felekezeti tanítók nagyenyedi gazdasági tanfolyamán. Az EMGE-nek augusztus hó folyamán Nagyenyedon tartott nagykerü gazdasági tanfolyamán, amelyen 70 felekezeti tanító vett részt, a rendezőség a szövetkezés ismertetésének is helyet biztosított. Ami természetes is, mert a tanítóság falumunkájához szoroson hozzátartozik a külföldi szövetkezetek irányítása és vezetése. A tanfolyam keretében Tólvay Géza, a Hungya vezérigazgatója a szövetkezetek közegekért érteket méltatta. Dr. Nagy Zoltán a szövetkezés tanára és iskolaszövetkezetek szervezését és működését, továbbá gazdasági nevelő erejét ismertezte. Fekete György a Szövetkezés szervezője, a fogyasztási-, hitel-, és tejszövetkezetek előnyével és alakításával foglalkozott. Az előadásokat számos hozzászólás követte, ami híven tükrözte vissza a tanítóság szövetkezeti felfelfűzetését és az eddig végzett szövetkezeti munkáját. A tanfolyam befejeztével a tanítóság meglátogatta a Hungya Központ Áruraktárát és borpláncosát is s ebből az alkalomból a történetesen ott tartózkodó gróf Haller István a Hungya elmöke köszöntötte a tanfolyam résztvevőit, aki kösül már eddig is számosan dolgoznak a szövetkezeti munkamésón. A látogatók a Központ munkájának megismerése után a közegek szövetkezeti munka áldásos voltáról győződhetek meg.

— Köszönetnyilvánítás. Micsanak, akik felejtethetetlen férjem Boeriu Arthur gör. kat. főesperes elhunytia alkalmával tometésén résztvettek vagy fájaldalmalm enyhítésére résztvétüket fejezték ki, szuton is fogadják köszönetemet.

Gheorgheni, la 20 Szeptemvrie 1939.
Váduva Ana Boeriu.

MOZI.

Szeptember hó 23-24-én: „Utolsó állomás”.
Erdekfessítően szórakoztató cow-boy film.
Főszerepben: Bob Baker.

Mult hét.

Hitler Adolf a Németbirodalom vezére és kancellárja szeptember 19-én, a birodalomhoz 20 esztendő után visszacsatolt Dansigban nagy beszédet mondott. Hitler beszéde rámutatott, hogy Danzig, amelyet német telepesek alapítottak és felévezreden keresztül német maradt most 20 évi szenvedés után ismét visszatért a német birodalomhoz. A világháború, amelynek sem nyertesei, sem vesztesei nem voltak, csak szenvedést hozott a világra és a békeszerződések csak tetőzték a bajt. Ez a béke egyetlen kérdést sem oldott meg. Nyolcvankétfélmillió németnek életére van szüksége, akár tetszik az másnak, akár nem. Ezután beszélt a nyugati demokráciáról, majd Lengyelországról. Hangoztatta, hogy mennyit szenvedtek a lengyelországi németek az alsóbbrendű lengyelektől. Amíg Pilsudski élte, minden kitalálás meg volt arra, hogy a két nemzet békésen éljen egymás mellett. Halála után azonnal megkezdődött a németek üldözése s igazán nehéz volt türelmesen nézni, hogy német testvéreinket egy mélyen alattunk álló nép üldözze — mondotta Hitler. A helyzet lehetetlen volt. Eidször azért, mert egy teljesen német jellegű várost megakadályoztak a birodalomhoz való visszatérésében, másodszor pedig, hogy nem engedtek utat egy elválasztott országrészhez. A helyzet megoldására olyan ajánlatot tettem Lengyelországnak — folytatta Hitler — amit más nem meréselt volna megtenni. Nem tudom, hol volt a lengyel vezetők ezze, amikor ezt az ajánlatot elutasították.

Lengyelországban erre a legvadabb terror kezdődött a németekkel s amikor még egy kísérletet tettem a béke megmentésére a lengyel Beck, Berlin helyett Londonba utazott, ahol neveltségesen elkápráztatták. A lengyelek azzal fenyegetőztek, hogy széttözzük a német hadsereget. És végül is minden békeakarás megüszült. A német birodalom nem ürítette azt a hangot, ahogyan az angol háborus uszítás is kezelte és kénytelen volt Lengyelországot fegyverrel figyelmeztetni a kijózanodásra. A háboru véget ért. Lengyelország a háborut választotta: Megkapta — mondotta Hitler. — A német kancellár megemlékezett a lengyel katona hősiességéről. De alaposan megmondotta véleményét a lengyel szervezésről, a tisztí karáról és a legfelső vezetéséről.

A német-orosz viszonyról szólva megnyugtató kijelentéseket tett az együttműködés tökéletes harmonizációjáról. — Kihangsúlyozta a Hitler beszéd, hogy Németországnak semmiféle követelése nincsen se nyugaton, se délen. Semmiféle háborus célja nincsen sem Angliával sem Franciaországgal. Lengyelország viszont a varssai béke által megállapított formájában soha többé nem fog feltámadni. Beszéde végén Hitler említést tett Anglia felé, hogy a német népnek is van olyan háborus fegyvere, amellyel ő nem támadható. Ha Anglia a blokáddal fenyegetőzik, akkor Németország is tud olyan fegyverhez nyulni, ami sok keserűséget okoz. Kijelentette, hogy a német nép is fel van készülve arra, hogy a végső győzelemig harcoljon A mindenható Isten — fejezte be beszédét Hitler — aki fegyvereinket megáldotta, világosítsa fel ellenfeleinket, hogy mennyire céltalan ez a háboru és hogy milyen áldásos a béke, amelynek gyümölcsétől egy maroknyi háborus uszító megfosztotta a világot.

Hitler fentiekben vázolt beszédével az egész világsajtó élénken foglalkozott. Igen nagy része úgy itéli annak hangját, hogy adva van benne a béke megmentésének lehetősége.

A francia háborus kormány szeptember 20-án tartotta első minisztertanácsát. Foglalkoztak azon a Hitler, danzigi beszédével. Megállapították, hogy a beszéd a helyzeten semmit sem változtat. A háborut tovább folytatják.

Chamberlain angol miniszterelnök az alsóház szeptember 20-iki ülésén szintén foglalkozott Hitler danzigi beszédével. Hasonló módon a francia kormány megnyilatkozásához kijelentette, hogy Anglia és Franciaország tovább folytatja a Németország elleni háborut.

10 holdas szántót vagy kaszálót keresek megvételre. Cim a kiadóhivatalban.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Sass Antal főesperes-plebános elfoglalta új állását. Sass Antal főesperes-plebános folyó hó 9-én Bó Ferenc főesperes, Adorján László és Pál Gábor dr. társaságában megérkezett Udvarhelyre, hogy új állását elfoglalja. Az érkező főesperes-plebános a templom előtti téren az egyházközség nevében Jancsó Béla gondnok, a kerületi papság nevében pedig Burban Mihály esperes üdvözölte. Sass Antal az üdvözlésekre szeretetteljes szavakkal válaszolt. Az új plebános a plebánlát folyó hó 10-én hivatalosan átvette elődjétől: Sándor Imrédi és megkezdette működését. Ünepsélynél belkutatása szeptember hó 24-én lesz. A belkutatást Márton Aron püspök végli.

— Befejtéséhez közeledik Jóssefalva felépítése. Jóssefalváról jelentik, hogy az építkezések nagy iramban haladnak előre. Augusztus hó 27-én szentelték meg az első épületet. Szeptember 10-én az építkezés a következőképpen állt: kőszenn volt 11 épület, falazás alatt 9, földfeletti betonsalap 44, földközötti beton 50, alap kiváza 56 épületnél. Az ideiglenes építkezéshoz szükséges anyagbeszerzés állása: a szükséges 1 millió váltóigényből elkészült 739 399 drb, a betonkavics hiány nélkül az udvarokon áll, az 1000 kgr. cementből leszállítottak 611 kgr.-ot a többi teherautón szállítják a putnai gyárból. A 120.000 drb cserépből megérkezett 72 000 drb, a hiányzó 48 000 drb szállítás alatt van. Épületének, deszkáinak, léceknek és egyéb anyagoknak csaknem a kétharmada már beérkezett. A házakhoz szükséges ajtó és ablakok elkészítését az erdélyi iparosok vállalták. A szakmunkásokkal és napszámosokkal megerősített munkacsoportok naponta két házat építenek fel, úgy hogy minden valószínűség szerint október 18-ára, a horthyias ünnepséget követő ötödik hónapra, minden leégett testvérünk fedél alá kerül.

— DIRECTIUNEA SOCIETATII DE VANATOARE DIN MERCUREA-CIUC referitor la vanatoarea lepurilor care canosec membrilor societatii urmatoarele: Sa interzice vanatoarea lepurilor pe urmatoarele terenoare: 1. Jigodin, partea padurea numita „Kovesoldal”. 2. Sancereni, teritoriul dintre „Nyagospataka”, „Banyapataka” din Santimbru si Olt. 3. Cozmeni, partea dintre sosea care duce peste Nyerges si drumul care duce spre Laszaretii pana la poalele lui Nyerges. 4. Sannartiu—Cucuta, partea de padure numita „Kocze”. 5. Banou—Cioabangeorgiu, tereniul intre „Szenegetopataka”, „Szopopataka” si drumul care duce spre Armazeni. 6. Armazeni, parțile de padure situate pe malul stang al paraului „Fisak” (Havasold). 7. Misentea—Lelintea, partea de padure numita „Veresosere”. 8. Casinele, intregrul teritoriu paduros si campul comunel Casinul-nou. 9. Gaiou—Va—regei, partea de padure numita „Gyokér”. 10. Simeriu—Cloboteni, teritoriul intre „Lucs” din Cloboteni, „Aracsopataka” si „Csereopataka” pana la capul lui „Aracs”. 11. Pauteni, dela valea din fata morii „Remetepataka” la pisa, teritoriul dintre pisa si „Remetepataka” pana la capul lui Remete. 12. Delintea, partea de padure „Szalonka”. 13. Toplița-Ciuc, teritoriul dintre sosea spre Gheorgheni—sosea spre Ghimes si drumul de camp ce conduce la podul de fier din Cioen spre Delintea. 14. Cioen, teritoriul dintre „Varpataka”, „Feszopataka” si „Bela utja”. 15. Madefalva, tereniul dintre „Szegesopataka” si „Varpataka” din Madefalva. 16. Racul, tereniul dela podul de fier intre Olt si oalea feratá pa la Madefalva. Pana la 15 Octomvrie se rezervá pentru vanatoarea comună, campul numit „Nyagmezó” al comunel Santimbru si Sancereni. Intâlnire la incercarea drumului ce conduce spre Cioabangeorgiu, la orele 8 a. m. — Un vanator poate impunea numai 2 lepurii pe saptamánâ Vanatoarea la vulpi se interzice pana la 12 Noemvrie a. o. Goane se poate aranja numai la grupuri de cel puțin 4 membri. — Gana trebuie anuntat Dniul Administrator on 48 ore înainte. — La vanatoarea de lepurii si de vulpi nu poate participa nici un membru care nu si-a achitat toate taxele.

— A CSIKSZEREDAI VADASZTÁRSASÁG IGAZGATÓSÁGA a nyulvadászatra vonatkozólag a következőket közli a társaság tagjaival: Tilos a nyulvadászat az alábbi területeken: 1. Zsögöd határában a „Kövesoldal” erdő részén. 2. Szentkirály, a „Nyagospataka”, a szentimrei „Bányapataka” és az Olt közti fekvő terület. 3. Kosmács, a Nyerges útja és lészárfalvi ut közti rész a Nyerges alföld. 4. Szentmárton—Csékfalva, a „Köze” nevű erdő rész. 5. Bánkfalva—Csikszentgyörgy, a „Szenegetopataka”, „Szopopataka” és a mensesági ut közti terület. 6. Menseság, a Fisák palpartján levő erdő részén (Havasold). 7. Misentea—Szentlélek, a „Veresosere” nevű erdő rész. 8. Kászonyok: Kászonyfalva egész mezős és erdős területe. — 9. Görbősfalva—Vacsárest, „Gyökér” nevű erdő rész. 10. Csomortán—Csobotfalva, a esobotfalvi „Lucs” — Aracsopataka és Csereopataka közti fekvő terület és „Aracs” fejeig. 11. Pálfalva, a „Remete” malommal szemben fekvő völgytől a gerinchez, a gerinchez és a „Remetepataka” közti fekvő terület a „Remete” fejeig. 12. Delina, „Szalonka” nevű erdő rész. 13. Teplozsa, a gyergyói országot — a gyimesi országot és a családai vasúti hídról Delinére vezető mezőt közti terület. 14. Csicso, a Várpataka — Feszopataka és Béla útja közti terület. 15. Madefalva, a Szegesopataka és madefalvi Várpataka közti terület. 16. Rákos, a vasútdől az Olt és vasútvonal közti terület fel Madarasi — Október hó 15-ig fenntartatik körvadászatnak a szentimrei és szentkirályi Nyagmező. Találkozás a szentgyörgyi utkeresztelődésnél reggel 8 órakor. Egy vadász csak 2 nyulat lehet hetenként. — A rókavadászat tilos folyó évi november hó 12-ig. — Hajtóvadászatot legkevesebb 4 tagból álló csoport rendezhet. A hajtóvadászat 48 órával előbb bejelentendő az intézőnél. — A nyul- és rókavadászatot csak az a tag vehet részt, aki semmi díjjal sincs hátrálékban.

— Újból engedélyesik az állatvásárokat Csikban. A csikmegyei állategészségügyi szervek megállapították, hogy az egész megye területén szűnőben van a száj- és körömfajás és a legtöbb községben már teljesen meggyógyultak az állatok. Am előírt fertőtlenítések most folynak, sőt Csikszereoda és Csikszépvény környékén már be is fejeződtek úgy, hogy ezen a két helyen már engedélyesítik az állatvásárokat. A többi csiki vásárok engedélyesése most már a fertőtlenítések haladásától függ. Gyergyószentmiklós nem tudta megtartani a szeptember elején esedékes állatvásárját. Hogy a lakosságának alkalmá legyen eladó állatainak felhajtására, október hó 13—14 ére pótvásár engedélyesést kért.

— Tüzeset. Fodor János gyergyóalfalvi cséplőgéptulajdonos a községben 3 gazdaság természetét cséplőte. A motorból kikapó lángtól pillanatok alatt tüstet fogott a kaszálba rakott gabona és a nagy aszárságban megsemmisült a 3 gazdaság cséplésre váró egész termése. Ugyancsak oda égett a cséplőgép is. A gazdaságkárterítési igényel ének a géptulajdonossal szemben

— A madarasi felekezeti iskolánál engedélyesítik a második tanerőt. A közoktatásügyi miniszter a madarasi felekezeti iskolában engedélyesítette a második tanerőt is. Az engedélyesítés már későn történt miután a beíratkozási ideje alatt csak 1 tanuló volt és a beíratás emek az egy tanerőnek megfelelő redukált számban történtek. Így az egész engedélyesítésnek ebben a pillanatban gyakorlati értéke semmi sincs. A illetékes iskola fenntartó hatóság felfo yamodott, hogy az állami iskolába beírtak létszámából engedélyesítsék a második tanerőnek megfelelő 40 tanuló átírását.

— Gondatlanságból elkövetett emberölés. Az Usvölgyében történt még 1936-ban, hogy egy munkás fűdénél összeomlott és romjai agyonnyomták Beuturul Ion campulungii illetőségű munkást, aki a helyszínen meghalt. A törvényszék most gondatlanságból elkövetett emberölésért vonta felelőségre Filipciuc beutercsel, valamint Kozma Ioachim tuzmádi illetőségű vállalkozókat, az összeomlott munkás fűdénél épílt. Filipciucot 1 évre, Kozmát 8 hónapra ítélték.

— Büntetés helyegzetlen fa miatt. Stein Izsák gyimesi fakereskedő raktárában 80 drb olyan fatalaitat, amely nem volt hatóságilag lebélyegesve. A járásbíróság 16 ezer lej pénzbüntetésre és 8 ezer lej kártérítésre ítélte a fakereskedőt.

— Köszönetnyilvánítás. Mindazon jó barátainknak és ismerőseinknek, akik szeretett jó férjünk, illetve édesapánk halála alkalmával részvétüknek kifejezést adtak, eruton mondunk halás köszönetet.

Öav. Ferenc Károlyné és gyermekei.

KÖZGAZDASÁG.

A fűmag termelés jelentősége.

Am utóbbi hét év alatt több kétség megszüntette a régi ugar nyomásos rendszert; ennek természetesen fő oka az a tény, hogy a szabadult területeken nagy lendületet vett a lóhera, lucerna és búkköny termelés. Nagyon sok gazda már a szántóföldön fűmagtermelést is vet, hogy tápdusabb takarmányt kapjon.

Övendő az a dolozban az, hogy az említett lucernát, lóherét és búkkényt gardániz már nemcsak takarmánynak termelik, hanem magának is, még pedig oly mértékben, hogy az a belső vármagyot szűkítgetés; bőven fedni és még eladásra is jut. Már pedig az a gazda, akinek van eladásra lóhera és lucerna magja bizonyára minden évben növeli, lóherését és lucernását és így feltétlenül intenzíven gazdálkodik s nem szítja az ugar megszüntetését, hanem hasznát látja és örül neki.

A nagy probléma — mert az — már meg van oldva, most csak az arra való értelmes kis gazdának követniük kell a példát, tanácsot és támogatást nyújtani azoknak, akik arra rászorulnak.

Ezzel kapcsolatosan természetesen felvetődik egy igen fontos kérdés, még pedig a szántóföldi „fűmagtermelés”.

Mezőgazdasági kamaránk könyvel mutatják, hogy az ugar létezésre és legelők fejfejtására éventén 100—150 ezer lejt fizattunk ki fűmagvakért; tehát egy tekintélyes összeg. Ezen felül 1939-ig még a szabadkereskedelem is nagy mennyiséget forgalmazott. Ezen összegeket meglehetően mintegy a vármegye költségvetésének, ha gazdaság is neki fognának a fűmagtermelésnek.

A probléma megoldása végett foglalkozom igen kicsit birtokomon a „fűmagtermelés”-le; Gyergyószarhagen pedig Vormaler Frigyes vezető gazda területi tekintélyes mennyiséget, sikerrel, haszonnal és esakertelemmel.

Am értékesítés pedig igen egyszerű, mert a Kamara kézzel örömmel veszi át a termelt mennyiséget, annál is inkább mert tapasztaljuk, hogy az itt termelt mag tiszta csírázóképessege magas, így használati értéke nagy.

Megemlítsésem érdemes, hogy a fűmagvak ára általában magas, különösen a kiírdődtől vásároltaké, de vannak esetek, hogy nem is lehet kapni. Ez év tavaszán az árak 40—120 lej között váltakoztak kgr.-ként.

Jelen sorok írójának 1938-ban a csomós ebir (Dactylis glomerata) kat. hódra számszerűen adott 400 kgr.-ot, a réti komocsin (Panicum pratense) pedig 375 kgr.-ot, csak 50 lejes kgr. kinti ár mellett is 18000—20000 lej a termelt mag értéke hódnaként. Ez kell számomra azt is, hogy 1938-ban a fűmagvak általában igen gazdag termést adtak.

Ez évben is szintén elég jó, de mivel még a cséplést nem eszközöltük, a termés mennyiségét nem közölhetem.

Hogy egy kis lendületet adjanak a fűmagtermelésnek és megemlékezzük gondainkkal az eljárás módosításokat alapon 4 jó gazdaságot beállítottunk egy-egy kísérleti telepst, kölcsonözsvén nekik a vetéshez szükséges magmennyiséget is. A száraz és kedvezőtlen idő ellenére is kielégítő eredményeket várunk.

Jövő év tavaszán még több helyen fogunk beállítani felcsikban is hasonló kísérleti telepeket, hogy így gazdaság tanuván kedvet kapjanak.

A szakaszerű fűmagtermelést leltni jelen alkalommal hosszasanak találok, hanem az es évi cséplési eredmények ismerete után szándéksom bővebben foglalkozni vele.

Azokat a gazdaságosakat, akik szeretnének ezzel az „próblémával” foglalkozni, felkérem, hogy keressenek fel, beszéljék meg a dolgokat a talaj előkészítéséről az aratásig és értékesítésig, hogy így az által is előbbre vigyük az oly nagyon óhajtott „csiki állattenyésztés” ügyét.

KOZÁN IMRE

gazdaságra, vm. gazd. felügyelő.